

Aktif İstihdam Politikaları

Farklı işsizlik türlerine göre değişik enstrümanlar kullanarak doğrudan işsizlik sorununu çözmeye çalışan bu politikaların en önemli ayağını, eğitime yönelik programlar oluşturmaktadır. Temel amacı, işsizlere yalnızca gelir desteği sağlamak yerine, onların çalışma hayatına dönüşlerini kolaylaştırmaktır.

Yrd. Doç. Dr. M. Engin SANAL

Trakya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Öğretim Üyesi

GİRİŞ

İşsizlik, dünyada olduğu gibi ülkemizde özellikle 2008 yılındaki küresel ekonomik krizden sonra önemi giderek artan sosyo-ekonomik bir sorun olarak önemini korumaktadır. Buna paralel olarak İstihdamı artırıp, işsizliği azaltmaya yönelik politikaların önemini de giderek artmaktadır. İstihdam politikaları olarak nitelenen bu politikalar, aktif istihdam politikaları ve pasif istihdam politikaları olarak ikiye ayrılmaktadır. Pasif istihdam politikaları, işsizliğin olumsuz sonuçlarını telafi etmeyi amaçlayan ve ilgililere belirli bir ekonomik güvence sağlamaya yönelik kısa vadeli programlardır. Bunlar genelde işsizlik sigortası, işsizlik yardımı, iş kaybı tazminatı, kısa dönem ödeneği gibi işlemleri kapsamaktadır (Özpinar – Derin - Keskin, 2011: 137). Bu çalışmamızın temel konusunu oluşturan aktif istihdam politikaları ise farklı işsizlik türlerine göre değişik enstrümanları kullanarak doğrudan işsizlik sorununu çözmeye çalışan programlardır. Türkiye’de gerek aktif gerek pasif istihdam politikalarının oluşturulmasında ve uygulanmasında İŞKUR, aktif bir rol üstlenmektedir. Bu çalışmada, Aktif istihdam politikaları teorik olarak ele alındıktan sonra, İŞKUR’un bu politikalara olan katkısı genel olarak ele alınacaktır.

I- Aktif İstihdam Politikaları

Aktif istihdam politikaları kavramı ilk olarak İkinci Dünya Savaşı’nın hemen sonrasında İsveç’te tam istihdama ulaşmak ve enflasyonu kontrol altına almak için oluşturulan bir politikanın oluşturulması sırasında kullanılmış ve 1960 yılından sonra Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) aktif istihdam politikalarını işgücü piyasası politikaları içinde ayrı bir tür olarak kabul etmiştir. Avrupa ülkelerinde, 1960’lı yıllarda tam istihdam politikasının tamamlayıcı bir unsuru olarak görülen ve işgücü sunumunu artırmayı ve emek arz ve talebini meslek, işyeri, sektör ve bölge bazında uyumlu hale getirmeye çalışan aktif istihdam politikaları, 1980’li yıllara kadar politikacı ve uygulayıcıların ilgisini çekmemiş; 1980’lerde işsizliğin artması ile popüler hale gelmeye başlamıştır (Kapar, 2006: 243-244). Ancak, günümüzde aktif istihdam politikalarının etkinliği özellikle de bazı araçları sorgulanır hale gelmiştir. Örneğin 2007 – 2010 yılları arasında OECD ülkelerinde aktif istihdam politikaları için yapılan harcamalar yüzde 21 oranında artmasına rağmen işsizlik oranı yüzde 54 artmıştır. Yapılan analizler sonucunda aktif istihdam politikalarının yapısal işsizlikte daha iyi sonuç verdiği ancak konjonktürel işsizlikte daha az etkili olduğu görülmektedir (OECD, 2012: 39 - 40).

Avrupa Birliği’nde (AB) ise 1990 yıllarda işsizliğin ön plana çıkması ile Jacques Delors’un başkanlığında bir çalışma komitesine hazırlanan ve 1993 yılında yayımlanan “Büyüme, Rekabet ve İstihdam” isimli Beyaz Kitap, istihdam konusunda Birlik düzeyinde uygulanabilecek olan politikalar için

bir temel oluşturmuştur. Beyaz Kitap temel alınarak 1994 yılında oluşturulan Essen Stratejisi, insan kaynaklarının geliştirilmesi, üretken istihdamın desteklenmesi, çalışma piyasası kurumlarının etkinliğinin artırılması, girişimciliğin teşviki, uzun dönemli işsizlerin ve kadın ve gençlerin çalışma piyasasına girişinin kolaylaştırılması gibi önlemler ile daha sonra uygulamaya konulacak olan Avrupa İstihdam Stratejisinin temellerini oluşturmuştur (Kesici ve Selamoğlu, 2005: 29-30).

Avrupa'da 1990 lı yıllarda ortaya çıkan emek piyasası sorunlarını gidermeyi amaçlayan aktif iş piyasası tedbirlerinden oluşan Avrupa İstihdam stratejisinin içeriğini; girişimciliğin özendirilmesi, iş kurmanın kolaylaştırılması, risk sermayesinin sağlanması, vergi kolaylıklarının sağlanması, istihdam edilebilirliğin artırılması, işsizlik ile mücadele edilmesi, okuldan işe geçişin kolaylaştırılması, pasif önlemlerden aktif önlemlere geçilmesi, uyum kapasitesinin artırılması, iş organizasyonunun modernize edilmesi, fırsat eşitliğinin sağlanması, çalışma ve aile yaşamının bağdaştırılması ve faal yaşama uyumun kolaylaştırılması oluşturmaktadır (Kesici ve Selamoğlu, 2005: 38).

Aşağıda, aktif istihdam politikalarının içeriği ve zamanla gelişen aktif istihdam politikası araçları kısaca açıklanmaya çalışılmaktadır.

A-Aktif İstihdam Politikalarının İçeriği

Yaklaşık olarak A.B.D.'de otuz, A.B.'de yirmi yıldan beri uygulanmakta olan önemli bir sosyal politika aracı olan aktif istihdam politikaları, OECD tarafından "emek piyasasını ve işçilerin işle ilgili niteliklerini geliştirmeye ve daha etkin bir emek piyasasını teşvik etmeye yönelik önlemler" olarak tanımlanmaktadır. Daha geniş bir tanım yapmak gerekirse, aktif istihdam politikaları "İşsizliği azaltmak, istihdamı korumak ve arttırmak amacıyla iş ve meslek danışmanlığının sunulduğu, kariyer yönetimi hizmetlerinin verildiği, iş analizleri ve meslek sınıflandırmasının yapıldığı, istihdamla ilişkilendirilmiş çeşitli meslek eğitimlerinin uygulandığı, iş arama stratejilerinin geliştirildiği programlar bütünüdür" Aktif istihdam politikalarının temel amacı, işsizlere yalnızca gelir desteği sağlamak yerine onların çalışma hayatına dönüşlerini kolaylaştırmaktır (Uşen, 2007: 66). Bu yönüyle aktif istihdam politikaları, pasif istihdam politikalarından farklılaşmaktadır. Farklı bir ifade şekliyle, aç insana balık vermek yerine; ona balık tutmayı öğretmeye çalışmaktadır.

Aktif istihdam politikalarının bir diğer özelliği ise genellikle işsizlikten en fazla etkilenen gruplara ve bölgelere yönelik olmasıdır. Öncelikli hedef kitlesi ise; uzun dönemli, genç, kadın, göçmen ve engelli işsizler gibi emek piyasasında iş bulma şansları oldukça zayıf olan guruplardır (Uşen, 2007: 66). Dezavantajlı kesimler olarak nitelendirilen bu kesimlerin, toplumsal yapı içinde ayrımcılık, deneyimsizlik, gerekli vasıflara sahip olmama gibi çeşitli nedenlerle istihdam edilmelerinde güçlüklerle karşılaşmaktadır. Aktif istihdam politikaları aracılığıyla bu kesimlerin istihdam edilmesi, ekonomik olduğu kadar toplumsal yapı ve bu yapının bütünlüğünün korunması açısından da büyük önem taşımaktadır.

B- Aktif İstihdam Politikası Araçları

Aktif istihdam politikalarını çeşitli araçlar sayesinde hayata geçirilmektedir. Ancak, bu belli bir maliyeti de beraberinde getirmektedir. Örneğin, 1998 – 2008 yılları arasında 21 OECD ülkesinde aktif ve pasif istihdam politikası harcamaları incelendiğinde, Danimarka'da milli gelirin yüzde dördünü, Belçika'da yaklaşık yüzde 3,5'ini Almanya, Hollanda ve Finlandiya'da yaklaşık yüzde üçünü, A.B.D.'de yüzde 0,5 ini ve İngiltere'de yüzde 0.25 ini oluşturmuştur. Bu harcamaların, A.B.D. dışındaki OECD ülkelerinin ortalaması alındığında yüzde 59'u pasif, yüzde 41'i ise aktif istihdam politikaları için yapılmıştır. A.B.D. ise bu harcamaların yüzde 70'i pasif, yüzde 30'u aktif istihdam politikalarına yöneliktir (Nie ve Struby, 2011: 41). 2008 yılındaki küresel ekonomik krizden sonra Avrupa

Komisyonu tarafından emek piyasalarındaki sıkıntıları hafifletmek amacıyla, Avrupa Sosyal Fonu (ASF) kapsamında 19 milyar € değerinde bir plan yürürlüğe konulmuştur. İstihdam planı olarak nitelendirilen bu düzenleme ile ortaya konulan kaynağın kamu istihdam hizmetlerinin geliştirilmesi, girişimciliğin teşviki, çalışanların nitelikleri ile işler arasındaki uyumun güçlendirilmesi, mikro kredi uygulamaları, eğitim ve yeniden eğitim hizmetleri ve dezavantajlı kesimlerin korunması gibi alanlarda kullanılması amaçlanmıştır. Buna rağmen AB emek piyasalarının istihdam yaratımı ve işsizlik gibi emek piyasalarının nicelik yanı sıra söz konusu olduğunda, ABD ve Japonya gibi ülkelere göre kötü bir performansa sahip olduğu ancak, ücret, sosyal koruma, işin kalitesi ve işte kalma süresi gibi unsurları incelendiğinde ise AB'nin olumlu bir performansa sahip olduğu görülmektedir (Kesici, 2011: 87).

Aktif istihdam politikalarına yönelik araçlar genelde iki gruba ayrılmaktadır. Bunlar, tüm işsizlere yönelik uygulanan genel programlar ile gençler, engelliler, kadınlar, yaşlılar ve uzun süreli işsizler, göçmenler gibi dezavantajlı gruplara yönelik programlardır (Uşen, 2007: 70). Genelde aktif istihdam politikaları, esnek çalışmanın yasallaştırılması ve yaygınlaştırılması, vasıf seviyesini yükseltici eğitim programları, bilgilendirme, işe aracılık ve işe yerleştirme hizmetleri, özellikle okuldan çalışma hayatına geçiş sürecinde büyük zorluklarla karşılaşan genç işsizlere iş deneyimi kazandıracak programlar, istihdam/iş yaratma programları, işsizliğin yoğun olarak yaşandığı bölgelerde işyerlerinin mali bakımdan ücret ve istihdam sübvansiyonları ile desteklenmesi ve girişimciliğin özendirilmesi gibi araçlarla hayata geçirilmeye çalışılmaktadır (Uşen, 2007: 67).

Ülkelere göre farklılıklar göstermekle birlikte, eğitim programları, aktif istihdam politikası araçları içinde en yaygın ve etkin olanıdır. OECD ülkelerinde 2004 – 2008 yılları arasında aktif istihdam politikası harcamaları içinde en fazla pay eğitim programlarına aittir. OECD ülkelerinde 2004 – 2008 yılları arasında, aktif istihdam politikalarına yönelik araçlara yapılan harcamaların dağılımı Grafik-1'de yer almaktadır.

Grafik-1 OECD Ülkelerinde 2004 – 2008 Yılları Arasında Aktif İstihdam Politikası Harcamalarının Araçlara Göre Dağılımı (%)

Kaynak, Nie&Struby, 2011, 40

Aktif istihdam politikası araçlarından eğitim programlarını, istihdam teşviklerini, istihdam desteğini, doğrudan iş yaratma ve iş bulma yardımını kısaca inceleyecek olursak

1-Eğitim Programları

Mesleki eğitim programları, bireylerin işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu beceri ve yetkinliklerle donatılmasını amaçlayan bir mesleki eğitim biçimi olarak tanımlanmaktadır. Kamu istihdam hizmetleri altında uygulanan mesleki eğitim hizmetleri, iş-dışında eğitim yerine çoğunlukla, iş-basında eğitim şeklinde gerçekleştirilmektedir. Bu açıdan bakıldığında, eğitim programları, işgücü piyasası içerisinde yer alan gençler, uzun süreli işsizler, temel becerilerden yoksun düşük vasıflılar gibi dezavantajlı kesimlerin, işletmeler içerisinde istihdam edilebilirliklerini doğrudan artırıcı etkiye sahip bir eğitim modeli olarak özellikle gelişmekte olan ülkelerde yaygın olarak uygulanmaktadır (Işığışok ve Emirgil, 2009: 220).

2- İstihdam Teşvikleri

İstihdam teşvikleri, işsizlerin istihdamını kolaylaştırmak için işverenlere yapılan geçici ödemeleri kapsamaktadır. Bunlar, işverenlere yeni istihdam ettikleri çalışanlar için istihdam ettikleri

birey başına yapılan ödemeleri içermektedir. İstihdam teşvikleri, istihdamı kolaylaştırmak için yeniden yapılanma süresince işverenlere ödenebilir (Nie ve Struby, 2011: 39).

3- İstihdam Desteği

İstihdam desteği, işyerinde düşük verimlilik ile çalışan işçilere, mesleki rehabilitasyon veya eğitim vererek onlara yardımcı olmayı amaçlamaktadır (Nie ve Struby, 2011: 39). Böylece çeşitli sebeplerle işyerinde verimli olamayan çalışanların istihdamlarının devamı sağlanmakta ve kariyer imkanları geliştirilmektedir.

4- Doğrudan İş Yaratma

Katılımcıları uzun süreden beri işsiz olan doğrudan iş yaratma programları, genellikle yaygın ve büyük ölçekli işsizlik probleminin çözümü amacıyla uygulanmaktadır. Bu programların iki temel özelliği, işverenin çoğunlukla kamu veya kâr amacı gütmeyen kuruluşlar olması ile yaratılan işlerin geçici nitelikte ve toplumsal faydası olan işler olmasıdır (Uşen, 2007: 67). Bu programlara, belli özelliklere sahip işsizler katılmakta ve başta belediyeler olmak üzere ağaçlandırma, çevre temizliği, yaşlı bakımı vb. topluma faydalı işlerde istihdam edilmektedirler.

5- İş Bulma Yardımı

Temel amacı emek arz ve talebini optimum şekilde karşı karşıya getirmek olan bu programlar, emek piyasası hakkında bireyleri bilgilendirmek, iş görüşmesi teknikleri hakkında bireyleri aydınlatmak ve meslek danışmanlığı hizmetleri ile bireylere en uygun işlerin belirlenmesi ve bu konuda destek olunmasını içeren programlardır. Eğitim programları ile en birlikte etkinliği fazla olan programlardandırlar. Bireylere iş arama ve iş görüşmeleri konusunda katkı sağladıkları için özellikle arzi işsizliğin önlenmesi açısından da etkili olmaktadır.

II- Türkiye’de İŞKUR Tarafından Yürütülen Aktif İstihdam Politikası Uygulamaları

A- Türkiye’de Aktif İstihdam Politikası Uygulamalarında İŞKUR’un Yeri

Türkiye İş Kurumunun Kuruluş ve Görevleri hakkında kanun, Kurumun “istihdamın korunmasına, geliştirilmesine, yaygınlaştırılmasına ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak ve işsizlik sigortası hizmetlerini yürütmek” amacıyla kurulduğunu belirtmektedir. Aynı Kanunun üçüncü maddesi Kurumun görevlerinden birini “ulusal istihdam politikasının oluşturulmasına ve istihdamın korunmasına, geliştirilmesine ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak, işsizlik sigortası işlemlerini yürütmek” olarak belirlemektedir. Aynı Kanunun sekizinci maddesi ise Kurumun merkez teşkilatı içinde Aktif İşgücü Hizmetleri Dairesi Başkanlığı adı altında bir birim bulunmaktadır ve bu birimin görevleri dokuzuncu maddede “meslek edindirme, geliştirme ve değiştirme kursları düzenlemek, istihdamda özel politika gerektiren grupların istihdamını kolaylaştırıcı mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyon hizmetleri vermek veya verdirmek, diğer işgücü yetiştirme ve uyum programlarını uygulamak” olarak belirtilmiştir.

Ayrıca, Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği’nin ikinci maddesine göre; Türkiye İş Kurumu tarafından işgücü piyasası ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirilecek olan mesleki eğitim kurslarını, işbaşı eğitim programlarını, girişimcilik eğitim programlarını, toplum yararına programları, iş ve meslek danışmanlığı faaliyetlerini ve bu Yönetmelik çerçevesinde tasarlanacak olan diğer kurs, program, proje ve özel uygulamalar ile bunların uygulanmasına ilişkin usul ve esasların bu Yönetmelikle düzenleneceği belirtilmektedir. Böylece, yasal olarak İŞKUR Türkiye’de aktif istihdam politikalarının uygulayıcısı haline gelmiştir.

Bu Yasal düzenlemeler sonucunda, Türkiye genelinde istihdam edilebilirliğin artırılması, işgücünün niteliklerinin geliştirilmesi ve nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanabilmesi amacıyla İŞKUR tarafından Aktif İşgücü Piyasası Programları kapsamında mesleki eğitim ve rehabilitasyon faaliyetleri düzenlenmektedir. Bu kapsamında; mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları, Toplum Yararına Programlar ve girişimcilik eğitim programları düzenlenmektedir. Ayrıca özel politika gerektiren gruplara yönelik yapılan proje ve geliştirilen politikalarla işgücü piyasasına dahil olmada görece güçlük çekenlere yönelik özel uygulamalar yürütülmektedir (İŞKUR, 2013 a: 36). İŞKUR, 2012 yılı itibariyle, işgücü yetiştirme kursu, işbaşı eğitim programları, engellilere yönelik kurslar, UMEM projesi ve toplum yararına çalışma programı olarak Türkiye genelinde toplam 27351 program uygulamış ve bunlardan toplam 464645 kişi faydalanmıştır (İŞKUR, 2013 b). İŞKUR tarafından gerçekleştirilen programlar yıllar itibariyle Tablo-1’de yer almaktadır.

Tablo-1 Yıllar İtibariyle İŞKUR Tarafından Gerçekleştirilen Programlar*

Yıllar	İstihdam Garantili Kurslar/İşgücü Yetiştirme Kursları/İşbaşı Eğitim Programı		Girişimcilik Kursları		Engellilere Yönelik Kursları		Hükümlü ve Eski Hükümlülere Yönelik Kurslar		İşsizlik Sigortası Kapsamında Düzenlenen Kurslar		Çeşitli Projeler Kapsamında Gerçekleşen Kurslar		Toplum Yararına Çalışma Prog.		1
	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	1	2	
2002	27	486	11	200	20	262	12	182	17	367	43	2371			
2003	22	374	18	341	21	241	23	358	9	167	305	10656			
2004	10	191	33	578	20	302	23	402	11	168	203	6383			
2005	28	579	29	448	42	1710	90	1402	89	1379	222	5955			
2006	246	5025	38	648	94	3047	126	2019	118	1687	232	4680			
2007	201	6940	67	1270	162	2133	48	626	247	4082	475	7783			
2008	368	8666	279	4622	273	3582	283	3916	442	6839	228	4443			
2009	942	21608	304	6655	220	2619	325	4346	23	383	922	23292	1613	44628	
2010	1916	42447	319	8306	351	3638	414	5483			558	16063	1838	38761	
2011	6522	93191	872	23314	434	4240	335	4438			782	21895	2293	59906	49
2012	14158	169040	900	24953	574	6272	354	4681			367	11090	4936	186599	56

Kaynak: İŞKUR, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 Yılı Faaliyet Raporları

*** İşbaşı eğitim programları dahil değildir**

1 Program sayısı

2 Katılımcı sayısı

Tablo-1 incelendiğinde, İŞKUR’un aktif istihdam politikası aracı olarak gerçekleştirdiği programların, yıllar itibariyle arttığını görmekteyiz. Özellikle 2008 yılındaki Küresel Ekonomik Kriz sonrasında bu artış hız kazanmıştır. Bu programlar içinde 2009 yılına kadar işgücü yetiştirme kurslarının önemli bir yer tutmasına rağmen 2009 yılında toplum yararına çalışma programlarının uygulanmaya başlamasıyla, bu iki program ön plana çıkmıştır. Grafik-2’de yıllar itibariyle program ve

bu programlardan faydalananların sayılarındaki artış; Grafik-3'de ise programların sayı itibariyle toplam içindeki dağılımları yer almaktadır.

Grafik-2 2002-2012 Yılları Arasında İŞKUR'un Aktif İşgücü Programlarına Katılanların Sayısındaki Gelişme

Grafik-3 2012 Yılında İŞKUR Tarafından Gerçekleştirilen Aktif İstihdam Politikası Programlarının Dağılımı

Bu programların sayılarındaki gelişim kadar etkinliği de önemlidir. Bu etkinliğin ölçümüne yönelik olarak yapılmış anket çalışmaları bulunmaktadır. İlk olarak Tür Girişimcilik Kursları m politikalarının genç işsizler üzerindeki etkilerini belirlemek için 2007 yılında İŞK Hükümlü ve Eski Hükümlülere Yönelik Kurslar 241 programda yer alan 271 katılımcıyı kapsayan bir araştırmada, katılımcıların yüzde 96'sı kursların bilgi düzeylerini artırdığını, yüzde 85,7'si ise işlerinde uzmanlaştırdığını, Hükümlü ve Eski Hükümlülere Yönelik Kurslar 58,2'si daha iyi gelir olanaklarına kavuşma özgüvenlerinin arttığını ve yüzde 90,2'si sosyal ilişkiler ağlarının genişlediği if Projeler Kapsamında Gerçekleşen Kurslar yüzde 74'ü istihdam amaçlı olan bu programlara katılan gençlerin yüzde 47,2's bulma ümidinin yüksek olduğunu belirtmiştir (Savcı, 2007: 103,104). İŞK TYÇP Üniversitesi işbirliği ile 2010 yılında düzenlediği işgücü yetiştirme kurslarına UMEM yönelik diğer bir anketin sonuçlarına göre; kursiyerlerin %50,7'lik büyük konularının içeriğinden büyük ölçüde memnuniyet duymakta iken, %26,1'lik memnun olduğunu dile getirmiştir. Kurs eğitiminden yarı yarıya memnun olduğunu belirten kesimin payı ise %14,4'dür. Ayrıca kursiyerlerin %36,5'i bu eğitim sayesinde geliştiğini hissetmekten yüzde yüz memnuniyet duymakta iken, %43,2'si ise, büyük ölçüde memnun olduğunu dile getirmiştir. Kurslar sonrasında %15,8'lik kesim yarı yarıya memnuniyet duyarken, %4'lük kesim ise bir ölçüde memnun olduğunu belirtmiştir (Erdil Şahin ve Sevimli, 2013: 8) . Araştırmalara katılan kursiyerlerin belli oranda memnuniyetleri kadar, bu kursların başta gençler olmak üzere istihdama olan katkılarının, bir başka ifade ile katılımcıların iş bulma imkanlarını ne ölçüde artırdığı da önemlidir.

B- İŞKUR Tarafından Gerçekleştirilen Aktif İstihdam Politikası Programları

1- Eğitim Programları

Mesleki eğitim kursları, Kuruma kayıtlı olup; iş piyasasında geçerli bir mesleği olmayan işsizlerin, işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu mesleklerde yetiştirilerek iş sahibi olmalarını sağlamak amacıyla düzenlenen meslek edindirme, geliştirme ve değiştirme kurslarıdır (İŞKUR, 2013 a: 37). Özellikle istihdam garantili iş kursları, fiilen işsizlerin istihdamına katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca, ağır ve tehlikeli işlerde çalışan işçilerin sahip olması gereken sertifikaların verilmesi için çalışanlara yönelik eğitim programları, işbaşı eğitim programları, girişimcilik eğitim programları, engellilere ve hükümlü / eski hükümlülere yönelik mesleki eğitim ve rehabilitasyon programları ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Milli Eğitim Bakanlığı ve TOBB-ETÜ işbirliğiyle hayata geçirmiş olan Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri Projesi (UMEM) bu programlara örnek olarak verilebilir (İŞKUR, 2013 a).

2- Toplum Yararına Programlar

İşsizliğin yoğun olduğu dönemlerde ve bölgelerde işsizlerin kısa süreli istihdamı ve eğitimi amaçlayan bu programlar, çevre temizliği, kamusal alt yapının yenilenmesi, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda çevre düzenlemesi, bakım onarım ve temizlik işleri yapılması, tarihi ve kültürel mirasın korunması, restorasyon, ağaçlandırma, park düzenlemeleri, vadi ve dere ıslahı, erozyon engelleme çalışmaları gibi alanlarda düzenlenmektedir (İŞKUR, 2013 a: 38).

3- Diğer Programlar

GAP- II Projesi, BMOP Herkes için İnsana Yakışır İş: Ulusal Gençlik İstihdam Programı ve Antalya Pilot Uygulaması, Sektörler Arası İşbirliğine Dayalı İstihdamı Geliştirme ve Girişimciliği Destekleme Projesi, Güvenli Hayat ve Güvenli Gelecek İçin Çocuk ve Gençler Sosyal Koruma ve Destek Programı (ÇOGEP), İŞKUR tarafından gerçekleştirilmektedir.

SONUÇ

Aktif istihdam politikaları, çeşitli tartışmalara konu olmakla birlikte, özellikle 2008 küresel ekonomik krizinden sonra tüm Dünyada hızla artan işsizliğin çözümünde yaygın olarak uygulama alanı bulmuşlardır. Bu politikaların en önemli ayağını, eğitime yönelik programlar oluşturmaktadır. Eğitim programları ve iş bulmaya yardım, bilimsel çevreler tarafından etkinliği en fazla kabul edilmiş olan programlardır. Özellikle gençler açısından meslek danışmanlığı, büyük bir öneme sahiptir. Gençler dışında engelliler, kadınlar, eski hükümlüler, göçmenler gibi dezavantajlı grupların istihdamı açısından da aktif istihdam politikaları büyük önem taşımaktadır.

Türkiye’de, büyük oranda İŞKUR tarafından gerçekleştirilen aktif işgücü programları, giderek artan oranda yaygınlaşmakta ve ülke dışında başta AB ve ülke içinden olmak üzere çeşitli işbirliği projeleri ile gelişmektedir. Dağa çok eğitim programları şeklinde gerçekleşen programlar, özellikle 2008 yılında yaşanan küresel ekonomik krizden sonra başta toplum yararına programlar olmak üzere daha da önem kazanmış ve çeşitlenmiştir. Aktif istihdam politikalarına yapılan harcamalar göz önüne alındığında, etkinlikleri tartışmaya açık olmakla birlikte, özellikle dezavantajlı grupların istihdamı açısından taşıdıkları önem yadsınamayacak niteliktedir. Önemli olan, aktif istihdam politikalarının rasyonel bir şekilde planlanıp, etkin bir şekilde hayata geçirilebilmesidir.

KAYNAKÇA

Erdil Şahin, Begüm ve Sevimli, Yeliz, "Aktif İstihdam Politikaları Kapsamında Uygulanan İşgücü Yetiştirme Kursları Ve İŞKUR'un Önemi", *Hukuk Ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, Cilt.5 No.1, 1-10, (2013)

İşçiçok, Özlem ve Emirgil, Burak Faik, "Aktif İşgücü Piyasası Politikaları Ve Mesleki Yetiştirme : "İşgücü Yetiştirme Kurslarının Etkinliği", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Sayı: 57 (2009)

İŞKUR, "2006 Yılı Faaliyet Raporu", (2007)

İŞKUR, "2007 Yılı Faaliyet Raporu", (2008)

İŞKUR, "2008 Yılı Faaliyet Raporu", (2009)

İŞKUR, "2009 Yılı Faaliyet Raporu", (2010)

İŞKUR, "2010 Yılı Faaliyet Raporu", (2011)

İŞKUR, "2011 Yılı Faaliyet Raporu", (2012)

İŞKUR, "2012 Yılı Faaliyet Raporu", (2013 a)

İŞKUR, "İl ve Meslek Düzeyinde Kurs İstatistikleri 2012",
<http://www.iskur.gov.tr/KurumsalBilgi/istatistikler.aspx#dltop> (2013 b)

Kapar, Recep, "Aktif İşgücü Piyasası Politikaları", İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, 55:1, 341-371, (2006)

Kesici, Mehmet Rauf ve Selamoğlu, Ahmet, "Genel Hatlarıyla Avrupa İstihdam Stratejisi ve Geçirdiği Dönüşüm", İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, Cilt:7 Sayı:2, 25-51, (2005)

Kesici, Mehmet Rauf, "Avrupa Emek Piyasası Dinamikleri ve Avrupa İstihdam Stratejisi Temelinde Türkiye'nin Uyumunu", Çalışma ve Toplum, 2011/1, 75 – 115, (2011)

Nie, Jun – Struby, Ethan, "Would Active Labor Market Policies Help Combat High U.S. Unemployment?", *Economic Review 2011 Third Quarter*, Vol.96, Issue 3, 35 – 69 (2011)

OECD, "Employment Outlook 2012", (2012)

Özpınar, Şansel - Demir, Öznur - Keskin, Sabiha, "Türkiye'de İstihdamın Yapısının Değerlendirilmesi 2000 - 2010", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, Cilt:3, No:2, 133-142 (2011)

Savcı, İlkay, "Genç İşsizliği: Eğitim ve İstihdamda Sorunlar, Çözüm Arayışları", *TİSK Akademi*, Cilt.2 Özel Sayı 1, 87-105, (2007)

Uşen, Şelale, "Aktif Emek Piyasası Politikaları", *Çalışma ve Toplum*, 2007/2, 65 – 94, (2007)